

Acta Juris Stetinensis

2022, nr 2 (vol. 38), 303–309
ISSN (print) 2083-4373 ISSN (online) 2545-3181
DOI: 10.18276/ais.2022.38-18

Łukasz Bartosik

Uniwersytet Szczeciński
e-mail: 229825@stud.usz.edu.pl
ORCID: 0000-0002-4030-5058

Jakub Cieśla

Uniwersytet Szczeciński
e-mail: jakub.ciesla@outlook.com
ORCID: 0000-0003-4406-8843

Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kryzys autorytetu – o potrzebie autorytetu w prawie i w społeczeństwie” 20 października 2021 roku (webinarium)

20 października 2021 roku, za pośrednictwem platformy Microsoft Teams, odbyła się Ogólnopolska konferencja naukowa „Kryzys autorytetu – o potrzebie autorytetu w prawie i w społeczeństwie” zorganizowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego. W zaproszeniu do udziału w Konferencji organizatorzy napisali:

obszarem rozważań konferencji ma być uchwycenie pryncypialnych przemyśleń, jakie na temat prawa mają do wypowiedzenia wybitni prawnicy, zdefiniowanie kim jest autorytet, a także ustalenie tego, jaką rolę odgrywa autorytet dla prawa i dla prawnika oraz czy jego podstawowe przymioty w zmieniającym się świecie pozostaną niezmienione.

W ramach obrad odbyły się 4 panele (25 referatów), z czego dwa pierwsze przeznaczono na referaty studentów i doktorantów, a dwa kolejne na wystąpienia ekspertów – profesorów, doktorów i praktyków prawa. Konferencję w imieniu dr hab. Eweliny Cała-Wacinkiewicz, prof. US (Dziekan WPiA US) otworzyła

dr Beata Kanarek (Prodziekan ds. Kształcenia WPiA US). Moderatorem pierwszego panelu młodych był dr Wojciech Bożek (Prodziekan ds. ewaluacji WPiA US), który rozpoczynając obrady, stwierdził, że temat autorytetu w prawie jest niezwykle aktualny, przez co refleksja naukowa na ten temat niewątpliwie jest warta uwagi.

Pierwszym panelistą był Paweł Bącal z Uniwersytetu Warszawskiego, który wygłosił referat „Rola autorytetów w kształtowaniu konformistycznej postawy wobec prawa”. Przedstawił w nim rodzaje, cechy i podział autorytetów, a w szczególności postawę autorytetów wobec prawa, która z kolei wpływa na postawę jednostek wobec prawa.

Kolejnym prelegentem był Szymon Bogucki z Uniwersytetu Szczecińskiego. Swoje wystąpienie zatytułował: „Siła autorytetu czy sprawiedliwość? Prawo w cieniu Hobbesowskiego Lewiatana”. Zaproponował w nim odczytanie myśli Hobbesa dotyczącej Lewiatana przez pryzmat interpretacji Carla Schmitta, w myśl której to jednostki przekazują swoją suwerenność reprezentantowi, a on siłą swojego autorytetu i przymusu ma za zadanie jednoczyć obywateli, tworząc „grupę przyjaciół”.

Następne wystąpienie „Totalna błahość autorytetu” zostało wygłoszone przez Jolantę Sawicką z Uniwersytetu Warszawskiego. Prelegentka wysunęła tezę o bezpowrotnym zaniku autorytetu, który obecnie zastąpili eksperci. Zdaniem prelegentki ich myślenie nie jest jednak spójne z działaniem. Jako przyczynę takiego zjawiska referentka wskazała polaryzację społeczeństwa, cynizm elit, ekstremalną demokratyzację społeczeństwa, a także swobodniejsze traktowanie religii. Puentując, stwierdziła, że brak autorytetu jest pozytywny, ponieważ autorytet uniwersalny nie istnieje, a tylko taki mógłby doprowadzić w sferze publicznej do porządku społecznego.

Kolejnym prelegentem był Maksymilian Sitarski z Uniwersytetu Warszawskiego, który wystąpił z referatem „Struktura *Rechtsstaat* fundamentem autorytetu prawa”. Przedstawił koncepcję państwa prawnego (*Rechtsstaat*), próbując udzielić odpowiedzi na pytanie o fundament autorytetu prawa, a także przedstawił koncepcję państwa prawnego formalnego i materialnego.

Jan Zapolski-Downar w wystąpieniu „Autorytet Gustava Radbrucha w państwie neoliberalnym. Rozważania nad zastosowaniem koncepcji niemieckiego uczonego dla poszczególnych rozwiązań neoliberalnej demokracji” scharakteryzował pojęcie neoliberalnej demokracji według Zakarii w kontekście myśli Radbrucha o ustawowym bezprawiu. Prelegent próbował znaleźć odpowiedź na pytanie, dokąd zmierza prawodawstwo neoliberalnej demokracji, a dalszy tok wystąpienia skupił wokół zręcznego wykorzystania dyskursu naukowego dotyczącego neoliberalnej demokracji przez Viktora Orbana na Węgrzech po 2014 roku.

Ostatnim mówcą pierwszego panelu był Paweł Boike z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zaprezentował temat „Oryginalizm konstytucyjny i »żyjąca

konstytucja« – alternatywne pojmowanie autorytetu w prawie”. W swoim referacie posługiwał się przede wszystkim przykładem różnych możliwości interpretacji Konstytucji USA, jak również Konstytucji RP. Prelegent wskazał, że oryginał się wychodzą z założenia o wiążącej mocy autorytetu twórców, z kolei zwolennicy teorii „żyjącej konstytucji” (wykładni dynamicznej) autorytet łączą z sędziami, którzy „ulepszają” prawo. Panel zakończył się ożywioną dyskusją, w której wzięli udział niektórzy prelegenci, a także dr Wojciech Zomerski z Uniwersytetu Wrocławskiego.

W kolejnym – drugim – panelu młodych funkcję moderatorów sprawowali dr Beata Kanarek oraz mgr Patryk Kupis, oboje z Uniwersytetu Szczecińskiego. Głos jako pierwszy zabrał Mikołaj Deptalski z Uniwersytetu Jagiellońskiego. W wystąpieniu „Autorytet prawny Trybunału Konstytucyjnego – upadek w obliczu polityczności” prelegent przedstawił historię upadku autorytetu Trybunału Konstytucyjnego. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy upatrywał w upolitycznieniu tego organu. Referent postawił tezę, że Trybunał Konstytucyjny jest w stanie odbudować swój autorytet przez polityczność zgodną z wolą społeczeństwa.

Jako druga głos zabrała mgr Aleksandra Zajac z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, która również wykonuje zawód kuratora sądowego. W wystąpieniu zatytułowanym: „Kurator sądowy jako autorytet?” przedstawiła teoretyczne i praktyczne aspekty wykonywanego przez siebie zawodu. Prelegentka podkreśliła rolę autorytetu w pracy kuratora – ten jego przymiot winien być oparty na profesjonalizmie, warsztacie pracy, wiedzy oraz konsekwencji działań.

Następnie swój referat zatytułowany „Rola nauki prawa i autorytetu prawników w kontekście wyzwań stawianych prawu przez zmiany technologiczne” przedstawił Adrian Żądło z Uniwersytetu Warszawskiego. Zwrócił uwagę na to, że wobec dynamicznego rozwoju technologii prawo staje przed nowymi wyzwaniami. Dodatkowo pojawiają się trudne do rozstrzygnięcia problemy etyczne. W związku z tym prawnicze autorytety muszą rozstrzygnąć kwestie, które jeszcze jakiś czas temu nie musiały zostać poddane regulacjom.

Przedostatnia panelistka Angelika Wydra z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu w referacie „Funkcje autorytetu” stwierdziła, że funkcje, które spełnia autorytet, zależą od reprezentowanych przez niego wartości. Funkcje te wyczerpująco opisała, oceniając, że autorytet może mieć oddziaływanie zarówno pozytywne, jak i negatywne.

Jako ostatnia w panelu drugim głos zabrała mgr Anna Suska ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Swoje wystąpienie zatytułowała „Znaczenie uproszczonej komunikacji w procesie legitymizacji konstytucji: o potrzebie redefinicji standardów języka prawniczego w komunikowaniu społecznym”. Prelegentka rozważała zbyt skomplikowanie języka prawniczego oraz funkcjonowanie komunikatów dotyczących prawa w przestrzeni medialnej, a także związany z tym kryzys

autorytetu. Panel zakończyła krótka dyskusja dotycząca możliwości postawienia Boga w roli autorytetu.

Po krótkiej przerwie rozpoczął się pierwszy panel ekspercki, który moderował dr hab. Tomasz Czapiewski, prof. US z Uniwersytetu Szczecińskiego. Po kilku zdaniach wstępu oddał głos dr. hab. Krzysztofowi Mularskiemu, prof. UAM z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, który wystąpił z referatem „Tzw. autorytet prawniczy – maska polityki, pieniędzy i gier statusowych”. W swoim wystąpieniu stwierdził, że problem autorytetów prawniczych jest uwikłany w wiele dylematów filozoficznych i może być rozpatrywany z różnych perspektyw. Dalej skupił się na pojęciu autorytetu epistemicznego – przysługującego ludziom, którzy lepiej od nas znają przedmiot.

Następnym prelegentem był dr hab. Jan Kulesza, prof. UŁ z Uniwersytetu Łódzkiego, który przedstawił referat „...ukarany jak gumowa świnia...». Kазus Eduarda Drehera”. Panelista podjął refleksję nad stosunkiem prawników do prawniczych autorytetów, które biorą udział w rozbiorze demokratycznego państwa prawa. Przedstawił problematykę ostracyzmu wobec prawników, którzy łamią rotę ślubowania, uczestnicząc w działaniach przeciwko demokratycznemu państwu prawa. Wystąpienie opierało się na tytułowym kazusie Eduarda Drehera, niemieckiego prawnika, który mimo wydania kilku obiektywnie skandalicznych orzeczeń sądowych nie został przez środowisko ukarany.

Jako trzeci prelegent wystąpił r.pr dr Przemysław Mijał z Uniwersytetu Szczecińskiego, który pełni również funkcję dziekana Okręgowej Izby Radców Prawnych w Szczecinie. Wygłosił on prelekcję „Potrzeba autorytetu w kształceniu aplikantów radcowskich”. Zwrócił on uwagę na to, kto jest autorytetem dla aplikantów radcowskich (patroni, pracodawcy, opiekunowie praktyk, wykładowcy) oraz jakie zadania stoją przed każdą z przedstawionych grup. Wypowiedź skonkludował, że poszukiwanie autorytetów powinno być pozostawione aplikantom w ich własnym zakresie.

Kolejny referat zatytułowany „Redukcja prawa do faktyczności jako unicestwienie autorytetu prawa. Perspektywa koncepcji Pierre’a Legendre’a” wygłosił dr hab. Arkadiusz Barut z Uniwersytetu Wrocławskiego. Prelegent zauważył, że autorytet prawa pojawia się ze względu na jego funkcjonowanie w społeczeństwie, jednak nie w każdym społeczeństwie taki autorytet istnieje. W związku z tym twierdzeniem prawo nie zawsze jest oparte na autorytecie, a raczej na moralności i zarządzaniu. Utrata przez prawo autorytetu odbiera znaczenie prawom podmiotowym, instytucjonalnym cechom prawa, a posiadanie przez prawo autorytetu jest warunkiem dla spełniania przez nie innych funkcji.

Jako przedostatnia uczestniczka panelu wystąpiła dr hab. Iwona Szymczak, prof. US z Uniwersytetu Szczecińskiego. Wygłosiła referat pod tytułem

„O autorytecie pragmatycznie”. Prelegentka pokrótce podsumowała wypowiedzi poprzedników. W dalszej części wystąpienia skupiła się na postrzeganiu autorytetu z perspektywy jednostki oraz scharakteryzowała dobrowolność autorytetu.

Ostatni głos w tym panelu należał do kolejnego przedstawiciela praktyki – adw. Piotra Dobrołowicza, dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w Szczecinie, który wygłosił referat „Rola autorytetu w pracy adwokata”. Prelegent przedstawił i scharakteryzował autorytety dla adwokatów – pracowników nauki, bardziej doświadczonych adwokatów, ale przede wszystkim sędziów. W dalszej części wyróżnił cechy dobrego autorytetu, takie jak empatia, znajomość przepisów, kompetencje psychologiczne oraz argumentacja dostosowana do miejsca i osoby.

W dyskusji dr Michał Stambulski poruszył problemy kształcenia aplikantów tak radcowskich, jak i adwokackich. Do jego wypowiedzi odnieśli się dr Przemysław Mijał i Piotr Dobrołowicz. Po podsumowaniu panelu i podziękowaniach moderator przekazał głos prowadzącemu kolejny, ostatni już panel tej konferencji.

Drugi panel ekspercki moderował dr hab. Maciej Jońca, prof. US, który przekazał głos pierwszemu prelegentowi dr. Wojciechowi Zomerskiemu z Uniwersytetu Wrocławskiego. Prelegent wystąpił z referatem „Argument z autorytetu (przedstawiciele) dogmatyki prawa w dyskursie interpretacyjnym. Argument siły czy siła argumentu?”. Wskazał na znaczącą rolę w argumencie z autorytetu. Przedstawił również możliwe zagrożenia z tego wynikające, jak np. bezrefleksyjne jego stosowanie lub przyjmowanie, nieprecyzyjne jego używanie czy też poczucie zwolnienia z dalszej argumentacji.

Drugim prelegentem w tej sesji był dr Bohdan Pretkiel z Uniwersytetu Warszawskiego z referatem „Rozróżnienie pomiędzy użyciem w procesie sądowym argumentu z autorytetu eksperta a argumentu z autorytetu prawniczego oraz jego znaczenie dla interpretacji paremii *Iura Novit Curia*”. Referent poruszył problem używania argumentu z autorytetu w dyskursie prawniczym, a szczególnie w postępowaniu sądowym. Mówca scharakteryzował warunki, w jakich przywoływane są argumenty z autorytetu, a także postaci owych argumentów. W dalszej części prelegent, za Maciejem Zielińskim, przeszedł do omówienia praktycznych skutków niewłaściwego powoływania się na autorytety prawnicze w procesie wykładni prawa oraz postawił pytanie do dyskusji o możliwość pomocniczego powoływania przez sądy biegłych z zakresu wykładni prawa.

Następnie wystąpili dr Michał Paździora z Uniwersytetu Wrocławskiego i dr Michał Stambulski z Uniwersytetu Zielonogórskiego. Tematem ich referatu był „Prawniczy autorytet epistemiczny w Polsce. Wprowadzenie do badań”, który był częścią grantu NCN OPUS „Prawniczy autorytet epistemiczny w Polsce. Rozwój i dynamika w latach 1982–2020” pod kierownictwem prof. dr. Adama Czarnoty. Prelegenci podzielili dynamikę historyczną na okresy: (1) od pierwszego orzeczenia

TK w 1986 roku do wprowadzenia Konstytucji RP w 1997 roku (transformacja), (2) od 1998 roku do 2014 roku – powstanie niezadowolenia społecznego (konsolidacja), (3) od 2015 roku – reformy konstytucyjne i powszechna ich dyskredytacja (rekonstrukcja), a następnie scharakteryzowali autorytet epistemiczny prawa oraz wyróżnili warunki zaistnienia takiego autorytetu. Prelegenci przedstawili swoją hipotezę badawczą o podobieństwie między autorytetem epistemicznym a autorytetem akademickim oraz dotychczasowe wyniki badań. Paneliści zauważyli, że obecny upadek prawniczego autorytetu epistemicznego jest wynikiem jego wcześniejszego sukcesu w innym społeczeństwie.

Po tym wystąpieniu głos zabrała dr Agata Przylepa-Lewak z Uniwersytetu im. Marii Skłodowskiej-Curie w Lublinie, która wygłosiła referat „Prestiż prawa oraz prestiż zawodów prawniczych w badaniach socjologiczno-prawnych”. Prelegentka skupiła się na roli prestiżu w autorytecie prawa z perspektywy socjologii prawa, cytując wybrane badania empiryczne z tego zakresu. Scharakteryzowała czynniki wpływające na prestiż poszczególnych zawodów prawniczych, jak i samego prawa oraz ich rolę. W swoim wystąpieniu zauważyła, że na przestrzeni lat prestiż prawa spadł, co zauważają również prawnicy.

W dalszej kolejności wystąpiła dr Karolina Kocemba z Uniwersytetu Wrocławskiego, wygłaszając referat „Autorytet w przestrzeniach edukacji prawniczej”. W swoim wystąpieniu zauważyła, że dopiero w ostatnich latach w środowisku prawniczym odbywa się szersza dyskusja na temat edukacji prawniczej. Prelegentka przedstawiła wyniki swoich badań dotyczących możliwości korzystania z przestrzeni służącej do edukacji prawniczej na sześciu wydziałach prawa w Polsce. Mówczyni stwierdziła, że przestrzeń definiuje sposób kształcenia, które obecnie odbywa się w sposób niedemokratyczny oraz opiera się na nierówności wykładowców ze studentami. Zdaniem referentki wpływa to negatywnie na efekty procesu kształcenia. Postulatem autorki było odbycie debaty na temat redefinicji przestrzeni akademickiej.

Kolejnym prelegentem był prof. dr hab. Włodzimierz Wróbel z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Tematem jego referatu był „Autorytet w dyskursie prawniczym – czy jeszcze potrzebny?”. Swoje wystąpienie zaczął od czterech krótkich anegdot ukazujących negatywną rolę autorytetu. Następnie przeszedł do omówienia tematu swojego wystąpienia, przedstawiając funkcje autorytetu w dyskursie prawniczym i aspektów argumentu z autorytetu. Profesor stwierdził, że nie ma świata bez wartości, a na nich oparty jest każdy autorytet. Referat zakończył wymienieniem trzech punktów związanych z założeniem: (1) nie da się prowadzić dyskursu bez zaufania dla kogoś, kto wyznaje te wartości; (2) jeżeli zlikwidujemy autorytety, to nie będzie systemu wartości; (3) autorytety kontrolują dochowywanie reguł prowadzenia dyskursu. Konkludując, stwierdził, że bez autorytetów rozpada się język dyskursu.

Następną mówczynią była dr Katarzyna Karaskiewicz ze Społecznej Akademii Nauk w Warszawie, z wystąpieniem „O potrzebie odrzucenia autorytetu”. Referentka stwierdziła, że kwestia odrzucenia autorytetu jest podparta wieloma argumentami opartymi na twierdzeniach filozofów. Za tezę popierającą brak potrzeby autorytetu uznała „odwagę samodzielnego myślenia”. W kolejnej części przedstawiła schemat działania autorytetu, który nazywa „suwerenem”, ponownie odwołując się do wybranych filozofów.

Ostatnim uczestnikiem drugiego panelu eksperckiego był dr Konrad Burdziak z Uniwersytetu Szczecińskiego z wystąpieniem zatytułowanym: „Prawnokarne normy sankcjonowane a osoby niepoczytalne, czyli kilka słów o racjonalności ustawodawcy”. Prelegent przedstawił problematykę możliwości przekroczenia przez osobę niepoczytalną w rozumieniu art. 31 § 1 KK prawnokarnej normy sankcjonowanej. Główną tezę referatu dr. Burdziaka było stwierdzenie, że „Ustawodawca ustanawiający prawnokarne normy sankcjonowane dla osób niepoczytalnych naraża się na zarzut nieracjonalności i związany z tym kryzys swojego autorytetu”, co wynika również ze sposobu patrzenia na prawo autorytetów poznańsko-szczecińskiej szkoły prawa, tj. profesorów Zielińskiego, Ziemińskiego, Czepity, Patryasa czy Pohla.

W kończącej panel i całą konferencję dyskusji w polemikę na temat założenia o racjonalności ustawodawcy wdali się doktorowie W. Zomerski i K. Burdziak, a na temat sposobu legitymizacji autorytetu prawniczego dr M. Stambulski i prof. W. Wróbel. Kilka uwag uzupełniających dotyczących wybranych wystąpień przedstawił także prof. K. Mularski. Na koniec głos zabrała dr Beata Kanarek, która podziękowała prelegentom i moderatorom za obrady, po czym zakończyła konferencję.

CYTOWANIE

Bartosik Ł., Cieśla J., *Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kryzys autorytetu – o potrzebie autorytetu w prawie i w społeczeństwie”, 20 października 2021 roku (webinarium)*, „Acta Iuris Stetinensis” 2022, nr 2 (vol. 38), 303–309, DOI: 10.18276/ais.2022.38-18.